

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКИХ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто один із найбільш важливих факторів в машинобудівній галузі – якість. Розкрито роль підвищення якості машинобудівної продукції.

Ключові слова: якість, управління якістю, машинобудування, контроль якості.

Abstract

Considered one of the most important factors in the engineering industry - quality. The role of improving the quality of engineering products.

Keywords: quality, quality management, engineering, quality control.

Вступ

Проблеми управління якістю продукції в сучасних умовах господарювання набувають особливої гостроти, оскільки від їх вирішення залежить підвищення конкурентоспроможності підприємства як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку. Серйозна конкурентна боротьба викликає необхідність розробки та реалізації ефективних програм підвищення якості продукції.

Питанням що стосується управління якістю продукції машинобудівних підприємств, присвячено багато теоретичних і практичних досліджень вітчизняних та зарубіжних вчених таких як Т. Гринько, В. Ландик, О. Момот [1], В. Окрепілов, О. Д. Костюк [2], В. Панков, А. Томпсон, В. Туркін.

Метою дослідження є визначення проблеми управління якістю продукції як одного із засобів забезпечення конкурентоспроможності на машинобудівних підприємствах в умовах перехідної економіки та недосконалої конкуренції.

Результати дослідження

Якість продукції або послуг є одним з найважливіших факторів успішної діяльності будь-якого підприємства та організації. В наш час у світі помітно посилилися вимоги, що висувуються споживачами до якості продукції. Посилення вимог супроводжується усвідомленням необхідності постійного підвищення якості, без чого неможливе досягнення та підтримка ефективної економічної діяльності.

Управління якістю є однією із функцій менеджменту, основним засобом досягнення та підтримки конкурентоспроможності будь-якого підприємства. Якість продукції є один із найважливіших критеріїв функціонування підприємства в умовах перенасичення ринку і нецінової конкуренції.

Управління якістю на підприємствах машинобудування має виконувати такі функції: планування, навчання та мотивація персоналу; організація робіт за якістю; контроль та надання інформації про наявну якість; розробка й ухвалення рішень керівництвом підприємства щодо впровадження заходів у виробничий процес з підвищення якості; взаємодія із зовнішнім середовищем (постачальниками, споживачами й органами влади) з питань якості.

Управління якістю розглядається як самостійна складна функція, цілями реалізації якої є:

- підвищення конкурентоспроможності та прибутковості підприємства за рахунок підвищення якості продукції та усіх супутніх процесів;
- зниження усіх видів витрат і підвищення економічної стабільності підприємства;
- дотримання вимог охорони навколишнього середовища;
- забезпечення цілеспрямованого та системного впливу на параметри якості з метою їх постійного поліпшення.

Діяльність, пов'язану з управлінням якістю, представлено на трьох рівнях управління. Основними елементами управління якістю на цих рівнях є:

- на рівні організації: наміри, напрями, цілі діяльності стосовно якості, які офіційно сформульовані та задекларовані вищим керівництвом організації;

- на рівні підрозділів: завдання, ресурси, критерії оцінювання діяльності, які пов'язані з забезпеченням якості конкретної продукції;

- на рівні персоналу: відповідальність, повноваження, відносини виконавців усіх рівнів щодо питань якості.

Якість визначається дією багатьох випадкових, місцевих і суб'єктивних факторів. Для попередження впливу цих факторів на рівень якості необхідна система управління якістю. При цьому потрібні не окремі розрізнені і епізодичні зусилля, а сукупність заходів постійного впливу на процес створення продукту з метою підтримки відповідного рівня якості.

У стандарті ІСО серії 9000 наведено таке визначення: «політика в сфері якості – це основні напрями та цілі організації в сфері якості, офіційно сформульовані вищим керівництвом» [3].

Основними факторами, що впливають на формування політики в сфері якості, є: ситуація на ринках збуту, науково-технічний прогрес і досягнення конкурентів, стан справ усередині підприємства, а також загальний стан економіки і наявність інвестицій у розвиток підприємства.

В умовах стабільного розвитку економіки основним напрямом політики якості має бути активне проведення досліджень, розробка перспективних проектів, упровадження передових технологій з метою випередження конкурентів на ринках збуту, а також розробка та впровадження заходів щодо підвищення якості на підприємстві. Процес організації робіт щодо забезпечення якості має три етапи [4]:

1. Розробка системи якості, тобто це визначення структур, їх функцій і методів робіт. При цьому для створення системи якості, яка відповідає сучасному рівню, використовуються рекомендації міжнародних стандартів ІСО, в яких узагальнюється досвід створення систем, що накопичений у розвинених країнах.

2. Упровадження системи якості, протягом якої здійснюються внутрішні перевірки системи та, як правило, її доопрацювання за результатами перевірок.

3. Сертифікація системи якості на відповідність стандартам ІСО. Одержання такого сертифіката від авторитетного незалежного органу істотно зміцнює позиції підприємства на ринках збуту, оскільки дає замовникам додаткову впевненість у можливості підприємства стабільно забезпечувати необхідний рівень якості.

Контроль якості – це одна з основних, а також найбільш об'ємних функцій із застосовуваних методів у процесі управління [5, 6]. В стандарті ІСО серії 9000 під контролем розуміють вимір отриманих характеристик, їх порівняння. На машинобудівних підприємствах повинні використовуватися такі види контролю якості:

- контроль проектування;
- вхідний контроль матеріалів і комплектуючих виробів;
- контроль за станом технологічного устаткування;
- операційний контроль під час виготовлення;
- авторський нагляд за виготовленням;
- активний контроль приладів, вбудованих у технологічне устаткування;
- приймальний контроль готової продукції;
- контроль за монтажем і експлуатацією на об'єктах [7].

Залежно від обсягу контрольованої продукції використовується вибірковий або суцільний контроль. Перераховані види контролю якості продукції здійснюються шляхом використання різних фізичних, хімічних і інших методів, які можна поділити на дві групи: руйнівні і неруйнівні [8]. Серед руйнівних методів: випробування на розтягування та стиснення, випробування на удар, випробування за умови повторно-змінних навантажень, випробування твердості. До неруйнівних методів: магнітні, акустичні, радіаційні, органолептичні.

Висновки

Отже, підвищення якості та конкурентоспроможності продукції впливає на зростання продуктивності суспільної праці, структуру виробництва та функціональний розподіл потужностей, забезпечує ефективне використання основних фондів, економію сировини, матеріалів, палива, енергії, сприяє повнішому задоволенню різноманітного попиту споживачів, формуванню іміджу

підприємства як економічного надійного партнера. Вирішення проблеми підвищення якості продукції на підприємстві – це, насамперед, його високий імідж серед покупців, це вихід не тільки на внутрішній, але й на зовнішній ринок, це основа для одержання максимального прибутку та забезпечення стійкого фінансового стану.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Момот О. І. Можливості використання міжнародних стандартів для побудови інтегрованих систем менеджменту / О. І. Момот // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну: зб. наук. Праць. – К., 2014. – № 5 (37). – С. 133-138.
2. Костюк О. Д. Концепції сучасних систем управління якістю продукції та послуг / О.Д. Костюк // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuu.gov.ua>.
3. Федоров Г. Є. Контроль якості продукції в машинобудуванні : [навч. посібник] для студ. вищ. навч. закладів / під ред. Г. Є. Федоров; Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут». – К.; Краматорськ, 2013. – 332 с.
4. Савчук-Поліщук Т. А. Конкурентоспроможність продукції машинобудування: проблема кількісної оцінки: [навч. посіб.] / Т. А. Савчук-Поліщук. - Донецьк: ДНУ, 2007. – 144 с.
5. Марченко Т. Б. Методика впровадження системи управління якістю на підприємстві / Т. Б. Марченко // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 12. – С. 152–156.
6. Кутай А. И. Анализ точности и контроль качества в машиностроении / А. И. Кутай, С.Б. Кордонский. – М.: Машгиз, 2008. – 363 с.
7. Геліч Н. В. Розробка та впровадження системи управління якістю продукції на машинобудівному підприємстві / Н. В. Геліч // Науково-теоретичний журнал Хмельницького економічного університету “Наука й економіка”. – Хмельницький, 2009. – С. 198-202.
8. Мороз О.В. Економічне оцінювання та управління діяльністю машинобудівного підприємства на основі зростання якості : монографія / О.В. Мороз, Н.П. Карачина, М.В. Бальзан. – Вінниця: ВНТУ, 2015. – 196 с.

Тетяна Миколаївна Олійник – студентка групи МОз-14-мс, факультет менеджменту, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: alina-foreva@mail.ru

Науковий керівник: **Мороз Олег Васильович** – д.е.н., професор, професор кафедри менеджменту та моделювання в економіці, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Oliyuk Tatiana – Department of Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsia, e-mail: alina-foreva@mail.ru

Supervisor: **Moroz Oleg V.** – Doctor of Economics, Professor, Professor of Department of Management and Simulation in Economics, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsia.